

En ögonundersökning i Faurås häradsrätt

Vid hösttinget 1735 efterfrågade häradsrätten orsaken till att drängen Jöns Sörensson aldrig betalat några mantalsskatt. Nämnden och den närvarande allmänheten betygade då, att han varje gång han därtill varit skyldig infunnit sig vid mantalsskrivningen, och varje gång blivit befriad från att betala, emedan han inte bara har fel på synen utan också led av ”krampesjukan” (epilepsi?).

Jöns var närvarande när frågan avhandlades i rätten, och blev på stället noga undersökt av domstolens medlemmar. De fann att han hade ”en liten brunaktig hud framför ögonstenarne, som hindrar ögonen att kunna framkasta sina strålar. Men på den övre sidan av ögonstenarne gör denna huden inte så stort hinder, därför drängen kan skönja dagsljuset och vägleda sig själv. Dock alldenstund den omtalte huden med nödvändighet kastar ifrån sig en skugga, är han oförmögen att se vad han har i händerna med mindre han skall upplyfta dem i vädret, varandes fördenskull otjänlig till allt arbete”. Han blev av häradsrätten en gång för alla befriad från att betala mantalsskatt.

Här demonstreras den gamla föreställningen, att vi ser tack vara att ögonen själva sänder ut strålar som på något sätt känner av vår omgivning. Det som kallas ögonstenar är väl det vi nu kallar pupiller.

Denne Jöns bodde i Rävige, Okome socken, född 1715, död ogift 1749. Personer med så svåra handikapp att de inte kunde försörja sig själva, behövde inte betala mantalsskatt. De bevisade vanligen detta genom att själva visa upp sig vid mantalsskrivningarna.

Ingemar Rosengren